

закладі з надання психіатричної допомоги», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 20 листопада 2017р за № 1408/31276 [Електронний ресурс] – Режим доступу: ukrpsychiatry.org/attachments/article/75/pozov_pzmkh.pdf.

6. Ухвала Октябрського районного суду м. Полтави від 17.01.2015: справа № 554/12626/14-к [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42427646>.

7. Ухвала Октябрського районного суду м. Полтави від 10.08.2015: справа № 554/12626/14-к [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48177309>.

Топчій Віталій Васильович,

прокурор прокуратури Київської області
кандидат юридичних наук

КОРУПЦІЯ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ЇЇ ВИДИ

Корупція – негативне суспільне явище, яке проявляється в злочинному використанні службовими особами, громадськими і політичними діячами їх прав і посадових можливостей з метою особистого збагачення.

Організація Об'єднаних націй розглядає корупцію як «складне соціальне, культурне і економічне явище, що зачіпає всі країни [1]», не даючи при цьому більш детального пояснення розглядуваного терміну. Зазначимо, що навіть текст «Конвенції ООН проти корупції» (UNCAC) не містить визначення того, з чим покликані боротися країни-учасниці. Втім, це пояснюється тим, що феномен корупції занадто складний і багатогранний, щоб можна було дати всеосяжне і в той же час достатня докладне визначення.

На нашу думку, більш повне і правильне уявлення про корупцію можна отримати, якщо класифікувати всі корупційні явища за різними критеріями та дослідити, які основні ознаки корупції.

Критерії можна сформулювати у вигляді питань – хто, як, навіщо і як часто?

Перший критерій – вид діяльності корупціонера (схема 1 – хто).

Типологія корупційних відносин за видом діяльності корупціонера:

Хто зловживає службовим становищем:

– Державний чиновник → державна корупція → міжнародна корупція;

– Політичний діяч → корупція верховної влади → політична та судова корупція;

– Менеджер фірми → комерційна (ділова) корупція.

Другий критерій - форми корупційних відносин (як і навіщо):

- неправомірна вигода, підкуп, отримання незаконних доходів (вимагання, «відкати»);
- злодійство і приватизація державних ресурсів і коштів;
- незаконне привласнення (підробка, фальсифікація, розкрадання; привласнення грошей, майна шляхом обману та шахрайства), зловживання при використанні державних фондів, розтрати;
- непотизм або кумівство, фаворитизм (призначення на посади та посади родичів і друзів);
- просування особистих інтересів, змову (надання преференцій окремим особам, конфлікт інтересів);
- прийняття подарунків для прискорення вирішення проблем;
- захист і покривання («кришування», лжесвідчення);
- зловживання владою (залякування або тортури);
- маніпуляції регулюванням (фальсифікація виборів, прийняття рішень на користь однієї групи або людини);
- електоральні порушення (купівля голосів, підтасовування результатів виборів);
- пошук ренти – вимагання (держслужбовці протизаконно встановлюють плату за послуги або штучно створюють дефіцит);
- клієнтелізм і патронаж (політики надають матеріальні послуги в обмін на підтримку громадян);
- незаконні внески у виборні компанії (передача подарунків для здійснення впливу на зміст проведеної політики).

Третій критерій – наскільки часто виникають корупційні явища (як часто)

Типологія корупційних відносин за ступенем поширеності

- епізодична корупція;
- систематична корупція;
- клептократія – корупція ста невід’ємним компонентом особистих відносин.

Корупції, як негативному явищу притаманні такі риси:

- корупція – це не механічно проста сукупність однорідних правопорушень, а комплексне соціально-правове явище;
- корупція – це системне явище, тому про корупцію не йдеться у випадку одноразового отримання неправомірної вигоди державним службовцем;
- корупція є систематичне отримання державним службовцем матеріальних та інших благ від третіх осіб (груп) в їх інтересах;
- дії, вчинені за винагороду, неодмінно пов’язані з

виконанням держслужбовцем своїх службових обов'язків [2, с. 32].

Тому, ознаками корупції є:

1. Корупція – складне соціальне явище. Це багатосторонній вертикально-горизонтальний зв'язок в суспільстві і державі, який обумовлений історичними, економічними, соціальними, політичними, правовими, національними, культурними, моральними детермінантами.

2. Наявність підкупу – продажності. Тут проглядається двостороння (в певних випадках – багатостороння) змова чиновника (будь-якої ланки) та іншої особи (фізичної чи юридичної). Звичайно, може мати місце і вимагання, певна ініціатива. Чиновник продає будь-які блага, використовуючи державну, муніципальну структуру в своїх цілях, а інша особа купує їх. Ці блага можуть бути найрізноманітнішими (від лобіювання «потрібного» закону, незаконного (законного) отримання квот на вчинення різного роду діяльності (вилув риби, придання водійських прав, вступ до престижного вузу) інше).

3. Наявність користі в особистих або вузькогрупових інтересах. Навряд чи можна знайти корупціонера, який би здійснював корупційний злочини без корисливих інтересів. Найстрашніше – це те, що чиновник продає себе, свої можливості, частина державної, муніципальної влади за винагороду. Чиновник не працює у вакуумі. У нього є вище керівництво. Тому він і змушений «ділитися». Корупція – це комплексне системне утворення в системі державної і муніципальної служби. Напевно, не можна говорити про корупцію в разі виявлення одноосібного випадку отримання неправомірної вигоди тими чи іншими посадовими особами. За словами державних чиновників, середній розмір вкраденого з бюджету становить понад 20%.

4. Використання чиновником-корупціонером офіційних повноважень, можливостей свого авторитету.

На основі викладеного вище можна зробити висновок, що стан корупції в Україні пов'язано з нерозвиненою законодавчою системою, низькою правовою культурою, недосконалістю системи контролю та нагляду.

Незважаючи на те, що корупцію часто порівнюють з гідрою, існують досить ефективні методи боротьби з цим явищем, про що успішно свідчить світова практика. Не запобігати корупції – означає підтримувати її, а з огляду на те, які руйнівні наслідки такої бездіяльності викликають у всіх сферах життя суспільства, проблема протидії цьому «внутрішньому ворогові» існує в будь-якій державі. Тому є важливим вивчення причин корупції – адже необхідно боротися не тільки з самим явищем, а й з причинами його виникнення.

Розуміючи, що з себе представляє корупція, досліджуючи це явище і досвід інших країн щодо опору йому.

Список використаних джерел:

1. Rajeev K. Goel and Michael A. Nelson, «Causes of corruption: History, geography and government», BOFIT Discussion Papers, Helsinki, 2008.
2. Костенников М.В., Куракин А.В. Предупреждение и пресечение коррупции в системе государственной службы. М., 2004.

Тронько Ольга Володимирівна,

провідний науковий співробітник відділу з вивчення проблем протидії організованих злочинності у сфері державної безпеки Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України, кандидат юридичних наук;

Прокопченко Світлана Іванівна,

молодший науковий співробітник відділу з вивчення проблем захисту національних інтересів та протидії корупції Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ДОСВІД ЕСТОНІЇ

Система боротьби з корупцією визнана у світі пріоритетним завданням як в глобальному, так і в національному масштабах. Загальновідомо, що корупція є стримуючим фактором розвитку усіх секторів економіки, сфер життя суспільства, а також системи публічного адміністрування. З огляду на це кожна країна має на меті створення ефективно діючого механізму запобігання корупції із застосуванням найсучасніших інноваційних розробок.

У провідних країнах світу реалізуються національні програми адаптації системи публічного адміністрування до умов інформаційного суспільства, що передбачають впровадження електронного урядування як нової форми взаємодії органів державної влади і суспільства. У контексті євроінтеграційних прагнень України особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики та використання зарубіжного досвіду впровадження електронного урядування [1, с. 6]. Так, на сьогоднішній день поширеною світовою практикою є використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, в тому числі й у сфері надання адміністративних послуг. Оскільки, по-перше, використання